

БИБЛИОГРАФИЈА

BIBLIOGRAPHY

Драгутин Тошић: Принципи регионализације, Универзитет у Београду – Географски факултет, Београд, 2012, стр. 1–250.

Регионализација је поступак у издвајању регија. Сваки такав поступак има одређени циљ и методолошке принципе. Све до XIX века географи се нису посебно бавили вивисекцијом целовитог геопростора. Крајем XIX века почиње се јављати мишљење да је *регија* главни објект географије. Међутим, појам и суштина регије, а у вези с тим и методологија регионализације, све до данас нису једнозначно дефинисани. Та проблематика добила је на актуелности у другој половини XX века, а и данас представља оно сложено поље, на којем се стално изнова формирају, конфронтирају и на делу проверавају различите теорије и идеологије. Проблематика регионалног развоја и регионалне политике од друге половине 90-их година XX века постепено улази у домен интересовања политичара и истраживача различите провенијенције у Србији. У процесу транзиције, проблеми диспаратитета регионалног развоја и захтеви за регионалним егалитаризмом постају све израженији, што захтева и адекватна регионална истраживања. Књига се појављује у тренутку, када проблем регије, регионализације и регионализама заокупља све већу пажњу стручних и политичких кругова, у вези са дискусијама око решавања административно-територијалних, просторно-планерских и геополитичких проблема. Она указује на сву научну сложеност и друштвену одговорност проблема регионализације. Добро би било да се појавила раније, али ни сада није касно да је прочитају они који се баве питањима регионализације, регионалне политике и регионалног развоја, као и примењеном географијом. Пошто у неким земљама Запада постоје значајне традиције регионалних истраживања и регионалне политике, могуће их је применити, уз одговарајуће модификације и у нашим условима.

Ова књига др Драгутина Тошића, професора Географског факултета у Београду, баца ново светло на неке неокласичне, кејнезијанске, неомарксистичке и неолибералне теоријске принципе, којима су се руководили истакнути географи (посебно у домену економске и регионалне географије), просторни планери и економисти, у решавању теоријских и практичних проблема регионализације. Аутор у овој књизи расправља о суштинским питањима регије (или региона) и регионализације са аспекта опште теорије и методологије географије, регионалне географије, економске географије, урбане географије, примењене географије и просторног планирања.

У уводном делу дат је преглед основних научних парадигми или модела мишљења у географији уопште, и регионалној географији посебно. Један значајан одељак посвећен је регионалној парадигми у српској географији. Посебно истиче проблеме схватања регије, регионализације и регионализма у српској географији, и наглашава да се наша регионална географија споро ослобађа традиционалних схватања регије као искључиво хоролошке (просторне) јединице и споро прихвата функционалну регију као објект проучавања. Потом следи приказ методолошке суштине „регионалне науке“ и осврт на системски приступ у поимању регије. На крају поглавља дат је осврт на општа методолошка начела регионализације.

У другом делу, посебни одељци посвећени су типовима регија, хомогеним, функционалним и планским регијама. У првом одељку, посебно су интересантне расправе о физиономској регији, економско-географској регији и статистичкој регији. У одељку о функционалној регији аутор је већ на свом терену када расправља о нодалној регији, социо-географској и демографској регији. У одељку о планској регији аутор поставља неке дилеме у вези са појмом, суштином, динамиком и класификацијом овог типа регија. Свака класификација је заснована на различитој врсти принципа, критеријума и индикатора, што значи да су типови регија (или боље речено региона), интелектуалне творевине специјалиста. Пошто нема универзалних принципа регионализације, разумљиво је да нема ни објективно постојећих регија. С обзиром на принципе и циљеве регионализације, аутор је сврстао регије у три велике категорије: Хомогене (формалне) регије, нодалне (функционалне) и планерске (програмске) регије, које се даље деле на подтипове.

Трећи део посвећен је проблематици регионализације, регионалног планирања и регионалног развоја, са гледишта економске географије, просторне економије и теорије регионалног развоја. У посебним одељцима аутор понире у теорије локације, моделе економских сектора, концепте и моделе етапног економског развоја, теорије и концепте поларизованог развоја, концепт осовина развоја, концепт одрживог развоја. Аутор је уложио много труда да прочита обимну литературу и повеже мноштво идеја и концепција, које се често међусобно прожимају, у једну конзистентну целину.

У четвртом поглављу, под насловом Град у регији, аутор компетентно расправља о типовима градских регија и о дневним урбаним системима као регионалним формама. Типологија урбаних регија је једно посебно питање, о којем географи расправљају већ деценијама. Аутор нас овде упознаје са морфолошком типологијом градских регија, метрополитанским подручјима као градским регијама у САД, Великој Британији, Немачкој, бившој Југославији и Србији. Посебно расправља о просторно-функционалној организацији градова Европске уније, и о системима дневних миграција (дневним урбаним системима) као регионалним формама у Србији.

Ако знамо да иза сваке књиге стоји њен аутор, онда можемо рећи да иза ове књиге стоји врстан познавалац гносеолошких и епистемолошких проблема регионалне географије. Проблем регије у вези је са проблемом филозофије простора у географији. У традиционалној географији простор је третиран као објективна категорија, а регионална географија као хоролошка наука. У модерној географији говори се о друштвеној конструкцији простора и о субјективном простору (или просторима), а акценат се ставља на методе и принципе регионализације. То значи да регија није проблем само регионалне географије, него и друштвене географије (посебно економске географије, просторног планирања, демогеографије, урбане географије) и теорије и методологије географије. Из таквог приступа проистиче амбивалентност принципа регионализације и типологије регија. Ову филигрански сложену проблематику, аутор је изложио јасним и разумљивим стилем, тако да ће она бити приступачна и корисна како за студенте тако и за специјалисте који се баве проблематиком регионализације.

Мирко Д. Грчић